

УДК 37.014.5:342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2026.1.48>

ОКСІНЬ В.Ю., ЛЕВЧЕНКО Д.С., КОСТЕНКО І.В.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЯК НАПРЯМОК
СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИDIGITALIZATION OF EDUCATION IN UKRAINE AS A DIRECTION
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE STATE

У статті розкрито, що цифровізація освіти в Україні як напрям сталого розвитку держави – це нормативно врегульований процес якісної перебудови національної системи освіти шляхом інтеграції цифрових технологій у всі рівні та форми освітньої діяльності, спрямований на забезпечення рівного доступу до знань, підвищення ефективності управління освітою, удосконалення методів навчання, розвиток цифрових компетентностей, підтримку інновацій, посилення стійкості освітньої системи до кризових викликів та досягнення цілей сталого розвитку суспільства і держави.

Визначено, що за змістом, цифровізація освіти в Україні як напрям сталого розвитку, є комплексною трансформацією адміністративних та освітніх правовідносин, що забезпечує доступність, якість, інноваційність і безперервність освіти, сприяє розвитку цифрових компетентностей, модернізації управління освітою, формуванню людського капіталу та підвищенню стійкості й конкурентоспроможності суспільства і держави.

Узагальнено та виділено особливості цифровізації освіти в Україні як напрям сталого розвитку держави: – системний характер цифрової трансформації освіти, охоплює різні складові освітньої системи (управлінські відносини, навчальний процес, управління закладами освіти, комунікацію між учасниками освітнього процесу, документообіг, оцінювання, наукову діяльність, підвищення кваліфікації педагогів та організацію освітніх сервісів тощо); – залежність ефективності від наявності єдиних правових підходів до розвитку цифрових компетентностей, захисту персональних даних, цифрових прав учасників освітнього процесу, академічної доброчесності, сертифікації цифрових навичок; – компетентнісна спрямованість щодо визначення вимог до цифрової компетентності; – орієнтація на доступність та інклюзивність освіти; – персоналізація освітнього процесу; – інноваційність освітнього середовища; – трансформація ролі закладу освіти та педагогічного працівника; – дидактична багатofункціональність цифрових технологій; – результативність освітньої системи; – соціальна спрямованість та зв'язок із цифровими правами людини; – міжсекторальний характер впливу.

Ключові слова: адміністративні правовідносини, національна система, освіта, результативність, сталий розвиток, цифрові компетентності, цифрові технології, цифровізація.

© ОКСІНЬ В.Ю. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного управління, адміністрування та права (Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка») <https://orcid.org/0000-0001-6080-7752>

© ЛЕВЧЕНКО Д.С. – PhD в галузі право, викладач кафедри менеджменту та інноваційного розвитку (ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК») <https://orcid.org/0000-0001-8343-2260>

© КОСТЕНКО І.В. – кандидат юридичних наук, науковий співробітник (Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України) <https://orcid.org/0000-0002-8784-5422>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

The article reveals that the digitalization of education in Ukraine as a direction of sustainable development of the state is a normatively regulated process of qualitative restructuring of the national education system by integrating digital technologies into all levels and forms of educational activity, aimed at ensuring equal access to knowledge, increasing the efficiency of education management, improving teaching methods, developing digital competencies, supporting innovations, strengthening the resilience of the education system to crisis challenges and achieving the goals of sustainable development of society and the state.

It is determined that in terms of content, the digitalization of education in Ukraine as a direction of sustainable development is a comprehensive transformation of administrative and educational legal relations, which ensures accessibility, quality, innovation and continuity of education, contributes to the development of digital competencies, modernization of education management, the formation of human capital and increasing the resilience and competitiveness of society and the state.

The features of the digitalization of education in Ukraine as a direction of sustainable development of the state are summarized and highlighted: – the systemic nature of the digital transformation of education, covering various components of the education system (management relations, educational process, management of educational institutions, communication between participants in the educational process, document flow, assessment, scientific activity, advanced training of teachers and organization of educational services, etc.); – the dependence of efficiency on the presence of unified legal approaches to the development of digital competencies, protection of personal data, digital rights of participants in the educational process, academic integrity, certification of digital skills; – competency-based orientation in determining requirements for digital competence; – orientation on accessibility and inclusiveness of education; – personalization of the educational process; – innovativeness of the educational environment; – transformation of the role of the educational institution and the pedagogical worker; – didactic multifunctionality of digital technologies; – resilience of the educational system; – social orientation and connection with digital human rights; – intersectoral nature of the impact.

Key words: *administrative legal relations, national system, education, resilience, sustainable development, digital competencies, digital technologies, digitalization.*

Актуальність теми. Глобальною світовою тенденцією є цифрова трансформація всіх сфер людської діяльності. Останні декілька років вона оголошена одним із провідних напрямів розвитку України. Важливою складовою цифрових перетворень у соціумі є так звана цифровізація освіти. Потрібно відмітити, що цей процес є не простим і далеко не однозначним. Існує ряд досить відмінних між собою трактувань терміну «цифровізація». Спільним між цими трактуваннями є розуміння, що цифровізація є деяким процесом, пов'язаним із електронною автоматизацією, тобто впровадженням високотехнологічних пристроїв, що використовують цифрове представлення інформації [9, с. 3–8].

Огляд останніх досліджень. Цифровізація освіти стали предметом наукового аналізу у роботах Л. Гаврілова, О. Галушак, А. Гуралюк, О. Жерновникова, М. Зацерківна, О. Коротун, І. Крамаренко, І. Ніколаєску, І. Потюк, Ю. Сафонов, Я. Топольник, О. Фонарюк, В. Шинкарьова та інших.

Проте, саме стрімкий розвиток аналізованих відносин обумовлює актуальність нових наукових викликів, пов'язаних із цифровізацією освіти.

Мега статті полягає в тому, щоб розкрити зміст та особливості цифровізації освіти в Україні як напрямку сталого розвитку держави.

Виклад основних положень. Розвиток цифровізації в Україні – це впровадження цифрових технологій, споживачами яких є держава, бізнес, громадяни. Цей процес проникає в усі сфери життя й триває протягом кількох останніх десятиліть. Він має поступальний характер і полягає у підвищенні якісного рівня життя населення, створенні нових продуктів та послуг, прискореному розвитку різних галузей економіки країни, зростанні конкурентноздатності країни [2, с. 155–163]. Цифрові технології в освіті використовуються вже досить давно. Але серйозним поштовхом до їх масового впровадження стала пандемія COVID-19. У цей період технології

перетворилися з простого доповнення до освітнього процесу в необхідність. Останніми роками відбувся стрімкий розвиток цього напрямку: з'явилися та впровадилися нові винаходи, тенденції і технології, що полегшують навчання і підвищують його ефективність. Цифровізація освітнього процесу – це широке поняття. Воно включає не тільки дистанційну освіту або роботу здобувачів з комп'ютером. Цифровізація передбачає використання інформаційних технологій на всіх рівнях: не тільки навчальному, але й організаційному (електронні шоденники, чати з науково-педагогічними працівниками). Технічні новації використовують різні типи навчальних закладів: школи, коледжі, ЗВО, заклади позашкільної та неформальної освіти. В Україні, як і в усьому світі, цифровізація розпочалась задовго до пандемії. Вже в нульових роках у школярів були уроки інформаційних технологій, а педагогічні працівники почали використовувати високотехнологічні пристрої у своїй роботі. Але лише приблизно з 2018 року цифрові технології стали впроваджувати в усі освітні процеси, і сьогодні ми вже з важкістю уявляємо освіту без їх використання [7, с. 89–94].

Цифровізація освіти є інструментом, орієнтиром, а також глобальним явищем, яке впливає на якість, форми, методи організації, перспективи розвитку системи та концепції навчання. Україна як держава, яка приймає активну участь у процесах інтеграції та піддається впливу з боку глобалізації, потребує реалізації трансформацій у сферах інфраструктурного забезпечення освітніх процесів. При цьому, існування певних труднощів є неминучим, оскільки держава перебуває на шляху реалізації змін, проте перспективність цих змін важко заперечити; цифровізація освіти є інноваційним, високотехнологічним та стратегічно-орієнтованим інструментом впливу на структуру та порядок організації навчання [8, с. 392–404].

Цифровізація системи освіти орієнтована на якісну її перебудову. Вона повинна навчитися ефективно впроваджувати в освітній процес нові інструменти та інформаційні ресурси, «оцифрувати» освітній процес на основі таких базових технологій цифровізації як мобільні комунікації і інтернет. В освітній практиці використовуються інтерактивні Web 2.0-інструменти, які створюються на інтернет-ресурсах, таких як Wikia, «Вавилон», Wikidot і ін., з використанням різних сервісів (наприклад, Learning Apps). Вважається, що ці інструменти здатні активізувати інтерес студентів до навчання, підвищити їх залученість в навчальний процес, а також поліпшити якість підготовки до майбутньої професійної діяльності [9, с. 3–8].

Отже, цифровізація освіти в Україні як напрям сталого розвитку держави – це нормативно врегульований процес якісної перебудови національної системи освіти шляхом інтеграції цифрових технологій у всі рівні та форми освітньої діяльності, спрямований на забезпечення рівного доступу до знань, підвищення ефективності управління освітою, удосконалення методів навчання, розвиток цифрових компетентностей, підтримку інновацій, посилення стійкості освітньої системи до кризових викликів та досягнення цілей сталого розвитку суспільства і держави.

Відповідно, за змістом, цифровізація освіти в Україні як напрям сталого розвитку держави є комплексною трансформацією адміністративних та освітніх правовідносин, що забезпечує доступність, якість, інноваційність і безперервність освіти, сприяє розвитку цифрових компетентностей, модернізації управління освітою, формуванню людського капіталу та підвищенню стійкості й конкурентоспроможності суспільства і держави.

У Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації від 3 березня 2021 р. № 167-р визначено, що на сьогодні здійснюється значна кількість освітніх заходів, спрямованих на формування цифрових навичок, проте вони не мають системного характеру, забезпечують формування лише окремих навичок та не вирішують питань низького рівня володіння цифровими навичками в суспільстві та обізнаності щодо цифрових прав громадян. Основними проблемами з питань розвитку цифрових компетентностей, які потребують розв'язання, є відсутність: правового регулювання питань розвитку цифрових компетентностей; системи та опису цифрової компетентності (рамки цифрової компетентності), а також вимог до рівнів володіння цифровими навичками та цифровими компетентностями різних категорій працівників; єдиних підходів до визначення цифрових компетентностей у професійних стандартах та єдиних вимог до освітніх програм з розвитку інформаційно-цифрової компетентності фахівців різних професій; єдиних вимог до цифрових компетентностей в системі освіти; вимог до цифрової компетентності в професійних стандартах; системи індикаторів для моніторингу стану розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей; координації дій на рівні органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування під час реалізації державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей; системи сертифікації рівня цифрових компетентностей [1].

Для освітніх організацій цифрова трансформація має означати: – зміну (оновлення) цілей і змісту освітньої роботи, орієнтування на максимальне розкриття потенціалу кожного суб'єкта навчання; – перехід від навчання і виховання всіх до навчання і виховання кожного, змінюючи для цього організацію та методи освітньої діяльності; – перегляд та оптимізацію комплектів навчально-методичних та організаційних рішень, інформаційних матеріалів, інструментів та сервісів; – опис/рефлексію та оптимізацію використовуваних бізнес-процесів, їх побудову на засадах відкритості (зрозумілості) для всіх стейкхолдерів (перш за все для суб'єктів навчання і педагогів), встановлення їх більш гнучкими, масштабними та природними за своїм характером; – використання всіх можливостей сучасних цифрових технологій для механізації та автоматизації бізнес-процесів і всіх видів роботи з інформацією з метою підвищення результативності і продуктивності освітнього процесу [4; 6, с. 914–924].

Перспективи цифровізації освіти в Україні є обіцяючими і включають наступні аспекти:– використання інтерактивних цифрових засобів може зробити навчальний процес більш цікавим, захопливим і ефективним, сприяючи кращому засвоєнню знань;–цифрові технології стимулюють творчість, сприяють розвитку навичок проблемного мислення та сприяють інноваційному підходу до навчання та досліджень;–використання сучасних цифрових інструментів у навчальному процесі допоможе учням отримати необхідні навички для успішного вступу на ринок праці, який все більше вимагає цифрової грамотності;–цифрові технології можуть допомогти забезпечити доступ до якісної освіти для всіх верств населення, незалежно від географічного розташування чи соціального статусу;–цифрова освіта може допомогти українським учням та студентам конкурувати на міжнародному рівні, відкриваючи для них можливості для отримання освіти й роботи за кордоном;–розвиток цифрової освіти в Україні може привернути інвестиції в галузь ІТ та сприяти розвитку нових технологічних продуктів та послуг;–цифровізація може допомогти зробити українську освітню систему більш гнучкою, адаптивною та відкритою до змін, що відбуваються в сучасному світі [7, с. 89–94].

Особливістю побудови цифрового освітнього процесу в закладах вищої освіти є впровадження та використання цифрових технологій, що вирізняються наступними дидактичними властивостями: свобода пошуку різної інформації в глобальній мережі; персоналізованість (необмежені можливості для персонального налаштування відповідно до потреб та особливостей дітей); інтерактивність (забезпечення багатосуб'єктності у процесі навчальної взаємодії); мультимедійність (комплексне залучення різних каналів сприйняття інформації); гіпертекстовість (вільне переміщення за текстом, використання перехресних посилань, довідковий характер інформації тощо); субкультурність (відповідність звичного образу світу для цифрового покоління) [3; 6, с. 914–924]. Значну роль у цифровому освітньому процесі закладів дошкільної освіти нині відіграють сучасні цифрові освітні технології (гейміфікація, мобільне навчання, змішане навчання, онлайн навчання, дистанційні освітні технології та ін.), що ґрунтуються на використанні різноманітних технічних засобів і спеціалізованого інтерактивного обладнання (ноутбуки, персональні комп'ютери, планшети, електронні фліпчарти, інтерактивні дошки, робототехнічні набори, інтерактивні пісочниці, інтерактивні клуби, інтерактивна підлога та ін.) [5; 6, с. 914–924].

Першочерговим етапом на шляху підвищення готовності здобувачів знань до динамізації цифрових змін є донесення думки про перспективність цифрової, дистанційної або змішаної форм навчання, гнучкість та їх автономність в порівнянні із традиційними формами. Факторами, які підтверджують пріоритетність цифрового освітнього середовища над традиційним, є такі: 1. Вища доступність до освітніх послуг, а також послуг, необхідних для життєдіяльності громадян. Елементи екосистеми цифрової освіти сприяють формуванню навичок практичного застосування ІКТ у буденному житті, що в перспективі спрощує порядок застосування громадянами цифрових сервісів; 2. Стратегічність цифрової освіти, яка передбачає використання цифровізації як інструменту формування лояльного сприйняття громадянами актуалізації процесів цифрових трансформацій у різних сферах життєдіяльності, а також швидкої адаптації до прогресивних смарт-рішень; 3. Методологічність цифрової освіти, що передбачає виклад та поширення матеріалу, обрання таких методів і форм навчання, які є інформативними, але зрозумілими для відповідної цільової аудиторії, а також змістовно відповідають вимогам концептуально-референтної Рамки цифрових компетентностей для громадян України. 4. Інноваційність цифровізації як інструменту організації навчання. Інновації і технології є орієнтирами в динамічні зміни в навколишньому світі та освітній діяльності, вони стимулюють розвиток різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. Вказаний фактор свідчить про відкритість цифровізованої системи освіти, її здатність до передбачення

і прогнозування на основі перманентної переоцінки цінностей, налаштованості на активні та конструктивні дії в швидко змінних ситуаціях [8, с. 392–404].

В цілому, слід виділити наступні особливості цифровізації освіти в Україні як напряму сталого розвитку держави:

- системний характер цифрової трансформації освіти, охоплює різні складові освітньої системи (управлінські відносини, навчальний процес, управління закладами освіти, комунікацію між учасниками освітнього процесу, документообіг, оцінювання, наукову діяльність, підвищення кваліфікації педагогів та організацію освітніх сервісів тощо);
- залежність ефективності від наявності єдиних правових підходів до розвитку цифрових компетентностей, захисту персональних даних, цифрових прав учасників освітнього процесу, академічної доброчесності, сертифікації цифрових навичок;
- компетентнісна спрямованість щодо визначення вимог до цифрової компетентності;
- орієнтація на доступність та інклюзивність освіти;
- персоналізація освітнього процесу;
- інноваційність освітнього середовища;
- трансформація ролі закладу освіти та педагогічного працівника;
- дидактична багатofункціональність цифрових технологій;
- резильєнтність освітньої системи;
- соціальна спрямованість та зв'язок із цифровими правами людини;
- міжсекторальний характер впливу.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>
2. Галушак О. Я. Цифровізація в Україні: еволюційні перетворення. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 81. № 2. С. 155–163.
3. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 61. № 5. С. 1–14.
4. Потюк І. Є. Цифрова компетентність як складова професійної компетентності сучасного фахівця. *Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі*. 2020. № 4. С. 25–27.
5. Жерновникова О. А. Технологія формування цифрової компетентності засобами гейміфікації. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2020. Т. 75. № 1. 348 с.
6. Ніколаєску І. О., Шинкарьова В. С. Цифровізація освіти як сучасна вимога інформаційного суспільства. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина». 2022. Вип. № 2(7). С. 914-924.
7. Сафонов Ю., Коротун О. Цифровізація освіти в Україні: технології та методики навчання. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 2 (07). С. 89-94. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-15>
8. Крамаренко І. С., Фонарюк О. В., Зацерківна М. О. (2022) Цифровізація освіти – нові виклики та перспективи розвитку. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина». 2022. Т. 2 (7). С. 392–404.
9. Гуралюк А. Г. Цифровізація як умова розвитку системи освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2021. Том 169. № 13. С. 3–8.

Дата першого надходження статті до видання: 07.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026